

Operativnost velení

*Redakčně upravený a zkrácený článek armádního generála
I. M. Tretjaka, uveřejněný v sovětském časopisu „VOJENNAJA
MYSL“ č. 7/1979.*

Operativnost je jedním ze základních požadavků na velení vojskům. Vyjadřuje stupeň přípravy velitelů, štábů a dalších orgánů velení k včasnému splnění celého souhrnu úkolů velení vojskům v jakýchkoli složitých podmínkách jak při přípravě, tak i v průběhu vedení boje a operace. Přitom proces sběru a zpracování zpráv o situaci, přijetí rozhodnutí a předání úkolů vykonavatelům musí být ve všech případech organizovaný a rychlý, aby vojska měla k dispozici maximum času na přípravu ke splnění bojových úkolů.

Vysoká operativnost v práci orgánů velení má zvláštní význam v průběhu vedení bojové činnosti. Hlavním jejím kritériem v tomto případě je schopnost velení rychle reagovat na všechny změny operační situace a včas ovlivňovat průběh bojové činnosti. Boj za získání času, rozumně a maximálně racionální jeho využívání v činnosti orgánů velení hraje rozhodující úlohu.

Podmínky, charakter a rozsah úkolů velení vojskům při přípravě a vedení soudobých operací, ve srovnání s minulostí, se značně změnily. Velký prostorový rozmach a dynamičnost soudobé bojové činnosti, účast velkých mas různých sil, rychlý přechod z jedné formy bojové čin-

nosti k druhé, zvětšování množství zdrojů a toku informací, nebo jak se často uvádí „informační exploze“ v procesech velení, to vše značně zvětšilo rozsah práce při řízení vojsk a současně pronikavě zkrátilo dobu na přijetí rozhodnutí. Vysoká operativnost velení vojskům v takových podmínkách je jedním z nejdůležitějších faktorů dosažení vítězství v boji a operaci.

Nejúčinnějšími způsoby zvýšení operativnosti v práci orgánů velení je automatizace procesů velení a zdokonalování metod práce velitelů a štábů na místech velení. Stejný význam při zdokonalování velení vojskům mají i takové faktory, jako je vědecky zdůvodněné rozdělení funkčních povinností mezi různými stupni velení i v jejich rámci, dovedné skloubení centralizovaného a decentralizovaného řízení podřízených, vědecký přístup k organizaci štábní práce a její pružnost, vysoká štábní kultura orgánů velení, racionální organizace činnosti míst velení, spolehlivost spojení a vysoká polní připravenost štábů.

Cílem článku je na základě zobecnění zkušeností z práce různých orgánů velení v průběhu cvičení a v běžné denní činnosti vojsk ukázat některé způsoby dalšího zvýšení operativnosti velení vojskům.

Systém velení vojskům v podmínkách válečné činnosti rozdělujeme podle struktury na stupně frontové, armádní, divizní, plukovní atd. Každý z těchto stupňů je současně orgánem velení a objektem velení. **Při značném rozsahu plněných úkolů velení a velmi omezené době na jejich splnění, vede nadměrná centralizace v práci nutně k přetížení v činnosti nadřízených stupňů a k pasivnosti v práci podřízených orgánů, nakonec ke snížení operativnosti při řízení vojsk.**

Proto je velmi důležité najít optimální variantu při řešení tohoto problému, vědecky zdůvodnit a určit okruh úkolů každého stupně velení, na jejichž splnění musí být soustředěna hlavní pozornost velitelů, štábů a dalších orgánů velení. V podstatě jde o dovedné skloubení centralizovaného a decentralizovaného plnění funkcí velení. Bohatě zkušenosti z Velké vlastenecké války poskytují poučné příklady, na které nesmíme zapomínat ani v současných podmínkách. Např. polní velení frontů se ve své práci soustřeďovala především na ty úkoly, které nemohly splnit jiné stupně velení a dále na jednotlivé otázky v práci armádních stupňů velení, které přímo souvisely s přípravou a vedením bojové činnosti vojsk na směru hlavního úderu frontu. Všechny ostatní funkce armádního stupně velení byly povinností velitelů armád a jejich štábů. Tím byla dána velká samostatnost v práci podřízených stupňů velení. Snaha nadřízeného náčelníka řešit osobně všechny otázky přípravy a vedení boje a operace, „poručnictví“, snižovala iniciativu podřízených a zbavovala je odpovědnosti za bojové použití vojsk. Ani v této otázce však nesmí být šablona. Každý náčelník musí dobře znát individuální kvality svých podřízených a na tomto základě tvůrčím způsobem stanovit stupeň poskytnuté samostatnosti a kontroly jejich činnosti.

Důležitým faktorem vysoké operativnosti velení je správné rozdělení povinností při řízení vojsk uvnitř polního velení a především mezi velitelem, štábem a náčelníkem druhů vojsk a služeb. Velitelem je funkcionář s nedílnou velitelskou pravomocí.

Náplní jeho funkce je řízení celé činnosti vojsk. Plně odpovídá za úspěšné splnění bojových úkolů, stanovených vojskům. Proto má velitel hlavní postavení v systému velení vojskům. Jen on má právo přijímat rozhodnutí pro operaci, ale současně má vysokou odpovědnost za účelnost tohoto rozhodnutí, za včasné a tvrdé jeho uvedení v život. Proto operativnost velení v rozhodující míře závisí na schopnostech, osobních kvalitách a metodách

práce velitele, jejichž zdokonalování musí směřovat především k osvojení leninského stylu řízení, k umění rychle hodnotit situaci a přijímat správná rozhodnutí, přesně, krátce a jasně stanovit úkoly podřízeným.

Současně však nesmíme zapomínat, že soudobý velitel v podmínkách neustále složitějšího řízení vojsk a velké úlohy faktoru času při dosažení vítězství, nedokáže úspěšně splnit své úkoly, nezvládne-li umění zvolit hlavní článek ve své činnosti a nebude-li plně využívat značných možností štábu a jiných orgánů velení. Ve velení vojskům v soudobých podmínkách, je kolektivní úsilí velitele a jeho štábu hlavním principem k dosažení nejen operativnosti v práci, ale i účinnosti velení vojskům v celku. Nedocení úlohy štábu, nedostatečné využívání jeho kolektivního úsilí, snaha velitele pracovat jen na základě vlastní intuice a běžného hodnocení situace, pokusy řídit činnost vojsk a spoléhat (jak se to někdy projevovalo v praxi některých velitelů v minulé válce) jen na malou skupinu důstojníků, bude mít za následek vážné nedostatky při řízení vojsk. Štáb musí aktivně a neustále získávat zprávy a informovat velitele o situaci, včas připravovat návrhy na rozhodnutí na základě namáhavé práce celého polního velení s využitím výpočetní techniky a pomáhat veliteli přesně řídit činnost vojsk v průběhu plnění bojových úkolů.

Ve spojitosti s tím chceme zdůraznit, že základem vztahů mezi velitelem a náčelníkem štábu je důvěra, vzájemné pochopení a soulad.

Sladčnost v práci velitele a náčelníka štábu, plná důvěra mezi nimi, vzájemné chápání a úcta byly nejdůležitějšími faktory, které měly vliv na nepřetržitost, pružnost a účinnost velení.

Velitel musí umožnit štábu a velitelům (náčelníkům) druhů vojsk a služeb maximum iniciativy při plnění celé řady odpovědných úkolů. Proto velitelé musí být náročnější na podřízené štáby, velitele (náčelníky) druhů vojsk a služeb, osobně se zajímat o jejich operační připravenost, sladčnost v práci, naplňovat štáby vysoce připravenými generály a důstojníky, s porozuměním řešit jejich potřeby a požadavky.

Stálé využívání štábu a důvěra k němu ze strany velitele mohou být reálné jen tehdy, je-li štáb dobře připravený a sladěný jako orgán velení, plní-li úkoly na vysoké odborné úrovni a organizuje vlastní práci bez zvláštních pokynů velitele, včas připravuje návrhy na řešení vzniklé situace a těch problémů, které mohou vzniknout. Na druhé straně musí být velitel

skutečným znalcem vlastní práce, musí dovedně organizovat vzájemné vztahy s podřízenými a být organizátorem leninského typu.

V letech Velké vlastenecké války nejzkušenější velitelé vždy řídili práci tak, aby dosáhli nejvyššího stupně operativnosti, v nejdůležitějších momentech vyjžděli k podřízeným vojskům, na bojiště, na úseky, kde se rozhodovalo o osudu sražení. To jim umožňovalo na místě se seznámit se vzniklou situací, upřesnit úkoly podřízeným, organizovat součinnost, promluvit si s vojáky, osobně zhodnotit morální stav vojsk a rozhodným způsobem ovlivnit průběh operace (bojové činnosti). Tento styl řídicí práce velitelského sboru je nejvýhodnějším způsobem zvyšování operativnosti ve velení podřízeným svazům, svazkům a útvarům.

Zárukou vysoké operativnosti ve velení vojskům jsou:

- organizátorské schopnosti velitelů, jejich politická vyspělost, vysoké vojenské mistrovství a takové osobní vlastnosti jako jsou cílevědomost, zásadovost, konkrétnost a dělnost v práci;

- umění najít hlavní článek z celé problematiky úkolů, které má plnit;

- houževnatost při dosažení určených cílů;

- umění perspektivně pracovat, najít a podporovat nové;

- správně využívat a prosazovat dobré zkušenosti vojsk;

- kriticky hodnotit výsledky vlastní činnosti.

Při plnění úkolů velení závisí mnohde na osobních zvláštnostech velitelů a na jejich odborné přípravě. Každý velitel však ve své činnosti musí vycházet z obecných požadavků, které jsou platné pro všechny, tj. především vysoká stranickost, odbornost, dovednost v jakékoli situaci přijmout vědecky zdůvodněné formy a metody velení.

V podmínkách, kdy na přípravu operace je málo času a v krátké době je nutné přijmout závažné rozhodnutí, je potřebná dobře promyšlená, přesně zplánovaná a podrobně sladěná činnost velitele, jeho zástupců a celého polního velení. Taková situace vyžaduje, obrazně řečeno, ne osobní, ale „kolektivní“, vědecký styl velení vojskům.

Důležitou úlohu při zvyšování operativnosti velení vojskům má odborná úroveň přípravy generálů a důstojníků štábu.

Postavení příslušníka štábu předpokládá především vysokou úroveň jeho připravenosti, obětavost, značnou energii, iniciativu, samostatnost v myšlení, vytrvalost a

současně taktost a skromnost v jednání bez prvků povýšenectví, tvrdohlavosti, sebeckých, povídavosti a kariérismu. Každý důstojník štábu musí znát přesně úkol, místo práce, seznam, obsah a termíny zpracování dokumentů, dobu a způsob jejich předložení. Musí být skutečným mistrem svého oboru. Zvláště vysokou odbornou úroveň musí mít řídicí funkcionáři orgánů velení.

Náčelník štábu jako hlavní organizátor práce celého polního velení je povinen přesně plánovat práci všech správ a oddělení, rozdělovat, kontrolovat a sladovat jejich úsilí, ostře vytýkat neplnění povinností, nenarušovat princip řídicí úlohy štábu ve společné práci s jinými orgány polního velení, osobně zpracovávat nejdůležitější dokumenty, usměrňovat práci podřízených a součinnostních štábů, učit podřízené a od nich se učit a věnovat pozornost názorům pracovníků štábu.

Při dosahování vysoké operativnosti velení má velký význam i úroveň odborné připravenosti velitelů (náčelníků) druhů vojsk a služeb, jejich zkušenosti a organizovanost v práci.

Nejbližšími pomocníky náčelníka štábu a jeho oporou jsou důstojníci operačních správ (oddělení), kteří musí být skutečnými mistry svého oboru, maximálně iniciativními a tvůrčími pracovníky.

Abyste byli generálové, důstojníci štábu a jiných orgánů velení na odpovídající úrovni soudobých požadavků, musí:

- neustále zvyšovat svou ideově teoretickou úroveň, zdokonalovat štičbní kulturu, operačně taktické a vojenskotechnické znalosti;

- hluboce studovat organizaci, výzbroj, bojovou techniku, taktiku a možnosti vlastních vojsk i nepřítelů;

- přesně a včas plnit povinnosti nejen z hlediska zastávané funkce, ale i vzájemné zastupitelnosti;

- rychle hodnotit situaci a vyvozovat z ní správné závěry;

- pravdivě, krátce a jasně předkládat veliteli zprávy o situaci s příslušnými závěry;

- rychle a kvalitně zpracovávat bojové dokumenty;

- pracovat s využitím soudobých spojovacích prostředků a výpočetní techniky.

Zvláště důležitý význam v soudobých operacích má vysoká odborná připravenost důstojníka štábu a dobře vyvinutý smysl pro čas. Důstojník štábu musí umět předvídat vývoj událostí a včas na ně reagovat, snažit se předejít událostem a aktivně získávat potřebné podklady k plnění ostatních funkčních povinností.

Vysoká osobní odborná připravenost velitelů, generálů a důstojníků štábu však sama o sobě nezabezpečí vysokou operativnost v práci. K tomu je dále zapotřebí organizovanosti v činnosti velkých kolektivů velení. Nemůže jí být dosaženo bez vědecké organizace štábní práce.

Nejdůležitější podmínkou vysoké organizovanosti v práci polního velení je správné rozdělení funkčních povinností mezi správami (odděleními), pracovními skupinami a mezi jednotlivými vykonavateli. Jde především o konkrétní úkoly, dokumenty, činnost každého vykonavatele s určením času na plnění dílčího úkolu, ne tedy o obecné zásadní rozdělení povinností.

Způsob práce hlavních funkcionářů správ a oddělení i jednotlivých vykonavatelů musí být přesně sladěný s plánem činnosti velitele. Musí vycházet z charakteru určeného úkolu a podmínek situace; musí respektovat čas, který je na práci k dispozici. Koordinace úsilí velkého kolektivu orgánů velení se musí odrazit v grafikonech práce polního velení, každé správy (oddělení), náčelníka druhu vojska a služby, každé pracovní skupiny, nakonec i v pracovních sešitech jednotlivých vykonavatelů.

Při určování funkčních povinností generálů a důstojníků je vhodné vycházet z principu přísné specializace, který je hlavní podmínkou zvýšení produktivity štábní práce a zlepšení její kvality. Základem tohoto principu je promyšlené rozdělení celého rozsahu povinností každé správy (oddělení) na řadu hlavních úkolů a v souladu s tím vytvoření stálých pracovních skupin.

Uvnitř každé takové skupiny se rozdělují povinnosti mezi důstojníky podle jejich specializace. Ta musí být zdůvodněná, racionální a podle možností stálá. Zkušenosti potvrzují, že přísná specializace v práci umožňuje 2–3krát zvýšit produktivitu řídicí práce. Současně však nevylučuje vzájemnou zastupitelnost důstojníků. Proto funkční povinnosti obsahují i předem stanovené doplňující úkoly, které musí být schopen řešit každý důstojník.

Při rozdělení povinností je nezbytné společně dosáhnout uskutečnění nejdůležitějšího principu vědecké organizace práce. Tzn. ani jeden člověk s vysokou kvalifikací nedělá práci, kterou může splnit kterýkoli jiný pracovník, ani jeden nadřazený stupeň nesmí plnit funkce, které mohou splnit a realizovat podřízené stupně velení.

Správy (oddělení) a rovněž jejich pracovní skupiny plní své povinnosti v těsné

součinnosti mezi sebou, včas se navzájem informují (v rozsahu potřeby) o změnách v situaci a o jednotlivých nařizeních, vydaných vojskům po jejich linii.

Obsah grafikonů práce je určován na základě reálně vzniklé situace, s přihlédnutím ke zvláštnostem ve velení každého druhu ozbrojených sil a k úrovni přípravy orgánů velení a stanoveným dobám pohotovosti vojsk. Je pochopitelné, že na každý možný případ nelze včas připravit odpovídající grafikon práce. Zkušenosti z operační přípravy dokazují, že ve štábech je účelné mít vzorový grafikon, který je možné v každé konkrétní situaci upravit.

V průběhu přípravy a zvláště vedení bojové činnosti budou vždy vznikat značné potíže, které se projeví v nedostatku času a v podstatném snížení sil a prostředků k uskutečnění nutných opatření ve velení vojskům. To může vzniknout na základě celé řady nepředvídaných skutečností, stanovení nových úkolů, neočekávané činnosti nepřítele, narušení systému velení a spojení, ztrát příslušníků míst velení atd. K dosažení vysoké operativnosti velení musíme předem pevně stanovit jaká opatření, ve kterých případech a nakolik můžeme snížit, která z nich spojit nebo zrušit, jak znovu rozdělit povinnosti funkcionářů na místech velení a organizovat širokou a účinnou vzájemnou zastupitelnost.

Zkrácení doby na zpracování dokumentů můžeme dosáhnout s využitím metody síťového plánování. Umožňují racionálnější rozdělit síly a prostředky podle jednotlivých prvků a úkolů, určovat logická schémata posloupnosti splnění prací orgánů velení při přípravě a vedení bojové činnosti, analyzovat různé varianty této práce, nacházet nejvíce napjaté úseky a „úzká“ místa.

Velkou úlohu při zvyšování organizovanosti práce orgánů velení, její operativnosti a účinnosti má **vědecká organizace štábní práce**, jejíž zavedení do praxe nevyžaduje zvláštní materiálové výdaje a předpokládá:

- vysokou sladěnost a přesnou koordinovanost práce správ a oddělení, druhů vojsk a služeb;

- přesné plánování celé práce, stanovení vědecky zdůvodněného, tvrdého řádu v činnosti míst velení;

- zdokonalení grafikonů (metodiky) práce důstojníků na každém místě velení;

- včasné materiálně technické zabezpečení a obsluhování pracovních míst a jejich do podrobnosti promyšlené vybavení;

— organizaci správného režimu práce, rozumné střídání práce s odpočinkem, rozdělení rovnoměrného zatížení pro všechny důstojníky orgánů velení;

— vytvoření příslušných zdravotnických a hygienických podmínek pro práci;

— určení minimálně potřebného rozsahu práce a nejracionálnější formy jejich organizace;

— maximální využívání prostředků automatizace a mechanizace, dovedné používání matematických metod při plánování operací;

— zavedení vědecky zdůvodněných časových norem pro splnění každého konkrétního úkolu.

Náčelník štábu, náčelník správy a oddělení musí být nejen znalci své činnosti, ale i mistři vědecké organizace práce podřízených, musí dokonale znát všechno co se vztahuje k jejich kompetenci, plnit jakékoli úkoly přesně a včas, mít smysl pro nově a vskutku neomezenou vytrvalost.

Jedním z hlavních způsobů dosažení vysoké organizovanosti v činnosti orgánů velení a projevem vědeckého přístupu k řídicí práci je **správná volba metod práce velitelství a štábů**.

Dosažení úspěchu v operacích vyžaduje od velitelů a štábů získávat převahu nad nepřítelem nejen v silách a prostředcích, v dovedné volbě způsobů jeho zničení, ale také v rychlosti myšlení generálů a důstojníků v procesu velení vojskům a v předejití nepřítele v aktivní činnosti. Toto vyžaduje hledat metody práce, které umožňují značně zkrátit dobu potřebnou na přijetí rozhodnutí a plánování bojové činnosti tak, aby vojska v jakýchkoli podmínkách situace měla k dispozici více času na přípravu ke splnění bojových úkolů.

V podmínkách značného nedostatku času na přípravu bojové činnosti je jedním z nejracionálnějších metod práce orgánů velení **souběžné plánování** činnosti velitelů a štábů všech stupňů v procesu přijetí rozhodnutí, plánování operace a určování úkolů vojskům. Jak dokazuje praxe cvičení, tato metoda značně šetří čas, bez snížení kvality plnění úkolů velení. Můžeme ji použít na všech stupních buď na základě rozhodnutí nadřízeného velitele, nebo v případech značného nedostatku času, zejména v průběhu bojové činnosti, a na základě zámyslu, předaného podřízeným štábům formou předběžného bojového nařízení. Tato metoda předpokládá postupné doručení bojových úkolů vojskům (tj. předběžné bojové nařízení, bojový rozkaz) a umožňuje v krátké době dokončit hlavní práce spojené s plánováním operace (boje) ve všech stup-

ních velení od štábu frontu do štábů útvarů. Souběžné plánování je v podstatě dobře promyšlená a přesně organizovaná práce velitele, jeho štábu a podřízených velitelů a štábů, kdy je nedostatek času na plnění úkolů velení.

Metoda souběžného plánování bude pravděpodobně hlavním způsobem plánování bojové činnosti na začátku války, zvláště při nenadálém napadení i v průběhu vedení bojové činnosti. **Tato metoda klade vysoké požadavky na odbornou přípravu velitelů a štábů a vyžaduje od nich zvláštní odpovědnost za přijetí rozhodnutí. Proto k vypracování zámyslu operace (boje) musí vyčlenit reálnou dobu k zabezpečení vysoké kvality přijatého rozhodnutí.**

Nebude-li mít faktor času rozhodující úlohu, může velitel a štáb použít **postupné metody práce**. Jejím základem je postupná práce každého stupně velení po úplném skončení plánování bojové činnosti nadřízeného stupně. V řadě případů může dojít i k sloučení souběžného plánování s postupnou metodou práce.

Velení vojskům musí být nepřetržitě. To vyžaduje velké vypětí v práci velitele a důstojníků orgánů velení. Současně však nadměrné přetížení se záporně odráží ve výsledcích a kvalitě činnosti důstojníků štábu. Při plánování práce orgánů velení je proto nutné věnovat velkou pozornost organizaci odpočinku jejich příslušníků.

Jak dokazují zkušenosti z Velké vlastenecké války, zabezpečení práce na místech velení po celých 24 hodin bylo dosahováno vytvořením 2—3 dozorčích směn, pro které byl zpracován grafikon práce a speciální pokyny. Dozorčí směna plnila takové úkoly jako je shěr, zobecnění a zhodnocení informací o situaci, její zakreslení do mapy, vedení zápisníku o situaci a zápisů pokynů velitele a náčelníka štábu a konečně zabezpečení řízení bojové činnosti vojsk.

Operativnosti v práci orgánů velení je možné dosáhnout nejen účelnou organizací práce, ale také všestranně promyšleným rozmístěním všech prvků míst velení, odpovídajícím vybavením a vybavením pracovišť generálů a důstojníků prostředky dálkového a vnitřního spojení, automatizace a mechanizace.

Zvláštní význam při dosahování vysoké operativnosti v práci orgánů velení má **dovedné a maximální využívání prostředků automatizace a mechanizace ve velení vojskům**.

Základem plánování a celého procesu velení vojskům jsou v současné době

přesné operačně taktické a inženýrsko-technické propočty. Tuto práci v soudobých podmínkách je možné splnit jen s využitím výpočetní techniky a dalších technických prostředků. Správné využívání matematických metod a výpočetní techniky v procesu velení pomáhá velitelům osvojit si vědecký přístup k analýze složité bojové situace a zpracovávat racionální variantu rozhodnutí. Zvýšení kvality a operativnosti plánování operací a předvídání bojové činnosti je zabezpečeno zpracováním informací a rozhodnutí výpočetních a informačních úkolů s využitím příslušných metodik a výpočetní techniky. Velení vojskům v průběhu operace (boje) může být značně operativnější za předpokladu dovedného použití nových technických prostředků a především automatizovaných systémů velení vojskům.

V souvislosti s tím je nutné upozornit na nutnost promyšleného plánování využívání soudobé výpočetní techniky v činnosti orgánů velení:

1. Všechny propočty, získané s využitím počítačů, musí být přesně sklobeny s celkovou metodikou práce míst velení.

2. Využívání systémů a prostředků automatizace musí být přísně řízeno. Ve štábu je nutné:

- přesně určit přehled úkolů, které budou řešeny na samočinném počítači, způsob využívání požadavků, u každé správy a oddělení stanovit odpovědné osoby za plnění jednotlivých úkolů;

- připravit výchozí podklady k plnění úkolů, systematicky obnovovat a upravit stále a proměnné informace, ukládané v paměti samočinného počítače a kontrolovat průběh plnění úkolů;

- dovedně zobecňovat a zhodnocovat výsledky operačních propočtů, připravovat příslušné závěry a včas je předkládat velení.

Automatizace velení může být nejučinnější v tom případě, bude-li doplněna prostředky mechanizace, zvláště při přípravě a zavedení podkladů do samočinných počítačů a při realizaci výsledků propočtů. Automatizace a mechanizace procesů sběru, zpracování a předávání informací ve spojitosti s vědeckou organizací, to je nejdůležitější způsob zvyšování operativnosti velení vojskům.

Jedním z nejpříjemnějších způsobů zvyšování operativnosti velení vojskům je rovněž **snížení celkového množství bojových dokumentů, zjednodušení jejich obsahu a využívání normalizované dokumentace**, dále používání signálů, povelů a krátkých nařízení ke stanovení úkolů vojskům. Současně s tím je nutné vychá-

zet z konkrétní situace. Neomezuje-li čas práci, pak dokumenty se musí zpracovat s úplným obsahem a s potřebnými podrobnostmi. Ve složitých podmínkách a rychle se měnící situaci orgány velení používají krátká nařízení, vydávaná velitelem osobně nebo na technických spojovacích prostředcích, s následujícím bezpodmínečným písemným potvrzením nebo dokladem spojovacích prostředků.

Bojové dokumenty se vyhotovují v přísně omezeném množství, nutném k velení vojskům a k předložení nadřízenému štábu, zpracovávají se včas a musí obsahovat pravdivé zprávy, musí být krátké, jasné a názorné. Toto je možné dosáhnout s využitím jen objektivních podkladů, které objasňují vzniklou situaci, s použitím krátkých, jasných formulací a přijatých zkratk.

Sběr informací musí být přísně centralizovaný a uskutečňovaný volitelně a utajeně všemi orgány a místy velení. Stanoveným funkcionářům se doručuje informace včas a jen v tom rozsahu, který je nutný pro jejich práci. Vyžadování zpráv o situaci od podřízených a součinnostních štábů musí být organizováno centrálně tak, aby nebyla narušena jejich práce. Není možné dopustit, aby stejné zprávy vyžadovaly od podřízeného štábu různé zprávy, oddělení a služby.

Ke zkrácení doby na předávání rozkazů, bojových nařízení a získávání hlášení od podřízených a součinnostních štábů je nutné:

- komplexně využívat všechny prostředky spojovací a automatizace, které máme k dispozici;

- racionálně rozdělovat zatíženost spojovacích kanálů a posloupnost předávání informací v závislosti na jejich důležitosti;

- široce používat osobní hovory hlavních funkcionářů na technických spojovacích prostředcích;

- ve zvláštních případech vyžadovat zprávy o situaci a činnosti vlastních vojsk nepříteli s vynecháním mezilehlých orgánů velení;

- organizovat evidenci informací a přísnou kontrolu jejich pohybu.

Jedním ze způsobů zkrácení času na práci orgánů velení je široké využívání normalizované bojové dokumentace. Jak dokazují zkušenosti, její zavedení vyžaduje velkou organizátorskou práci, potřebnou k tomu, aby velitelé a štáby různých stupňů velení, součinnostní svazky a útvary druhů vojsk a služeb mohli podle této dokumentace (s předem rozpracovanou

stálou částí jejího obsahu) vzájemně pracovat a rozumět si. Potřebné jsou i pravidelné nácviky při práci s těmito dokumenty. Praxe ukazuje, že při využívání normalizované dokumentace (předtištěných forem) se orgány velení do určité míry dopouštějí šablony při rozpracování bojové dokumentace. Pro zkrácení času na její zpracování a předání spojovacími kanály je však použití vhodné. Kromě toho je možné plně využít výpočetní techniku ke zpracování podkladů z jejich obsahu.

Jedním ze směrů jak zabezpečit odolnost a zvýšení operativnosti velení vojskům je další **zdokonalování systému míst velení**.

Při volbě prostorů rozmístění míst velení je nutné maximálně využívat stálého a polního spojovacího systému, ochranných a maskujících vlastností terénu, přirozených úkrytů, cest a podmínek k ochraně a obraně. Jak ukázaly zkušenosti z Velké vlastenecké války, k zabezpečení odolnosti a vysoké operativnosti velení vojskům v průběhu operací je účelné zpracovávat plán organizace velení, který může obsahovat: prostory rozmístění vlastních míst velení, podřízených a součinnostních vojsk a sousedů ve výchozím prostoru k útoku, směry (osy přesunu) jejich přemístění a plánované prostory rozmístění při plnění bojových úkolů, dále rozmístění spojovacích uzlů, hlavních a rokádních spojovacích kanálů.

Hlavním prostředkem a materiálním základem velení vojskům je **spojení**. Proto jeho dovedná organizace, zvýšení odolnosti, mobilnosti a kapacity je jednou z rozhodujících podmínek k dosažení vysoké operativnosti velení. Ve všech podmínkách situace velitelé, zástupci, náčelníci štábů a velitelé (náčelníci) druhů vojsk a služeb musí mít vždy při sobě spojovací prostředky, které jim umožní udržovat kontakt s vlastním štábem, podřízenými vojsky a s nadřízeným štábem.

Zvláště velký význam při plnění tohoto požadavku v průběhu operace budou mít rádiové prostředky, umístěné ve velitelsko-štábních vozidlech a přidělené velitelům, jeho zástupcům a dalším odpovědným funkcionářům polního velení.

Nutnost přísného splnění tohoto požadavku dokazují i zkušenosti z Velké vlastenecké války. Např. již v období bitvy u Moskvy velitelé armád při výjezdu k vojskům měli u sebe rádiové stanice. To jim zabezpečovalo nepřetržitě velení vojskům. Na základě těchto zkušeností v polovině roku 1942 měli všichni velitelé frontů, armád a později i velitelé svazků osobní

rádiové stanice, které je doprovázely při všech výjezdech k vojskům. U těchto rádiových stanic byli zpravidla vždy důstojníci operačních oddělení, příslušníci 8. oddělení a obsluha. To umožňovalo veliteli velet vojskům z každého místa. Tato zkušenost nabývá na významu v soudobých podmínkách. S využitím pohyblivých míst velení, velitel při přípravě a v průběhu operace bude často bezprostředně v bojových sestavách podřízených vojsk nebo na přesunu. Za této situace je nepsaným zákonem nutnost zabezpečení jeho nepřetržitého spojení se štábem.

Soudobé spojovací systémy svazů a svazků zahrnují značné množství druhů a prostředků spojení, různé uzly, linky a kanály. Proto zabezpečení účinnosti velení těmito složitými systémy, dosažení nepřetržitosti a spolehlivosti spojení jsou jedním z nejdůležitějších způsobů zvyšování operativnosti velení vojskům.

Soudobá technika a spojovací vojska jsou v současných operacích schopna zabezpečit spolehlivé a nepřetržité spojení s vysokou kapacitou a rychle jen tehdy, bude-li jejich použití včas zplánováno a organizováno v souladu s podmínkami bojové situace a požadavky velení vojskům. Přitom nejdůležitějším principem organizace spojení je komplexní využívání různých jeho druhů a prostředků. Při volbě těchto prostředků a způsobů, kromě operačních a taktických požadavků, je nutné plně brát v úvahu konkrétní úkoly spojení v operaci (boji), síly, prostředky a dobu, charakter terénu, meteorologické podmínky, pravděpodobné ztráty živé síly a spojovací techniky.

Operativnost velení vojskům vždy závisí a v podmínkách jaderné války ještě ve větší míře bude záviset na **úrovni politické, morální a psychologické přípravy** generálů a důstojníků orgánů velení. Tato problematika musí být věnována ta největší pozornost.

Důležitý význam k dosažení vysoké operativnosti v práci orgánů velení má **zdokonalování jejich polní přípravy** v průběhu štábních nácviků, velitelsko-štábních, taktických a operačně taktických cvičení a dalších opatření operační a bojové přípravy. Štábní nácviky umožňují podrobně zdokonalovat funkční povinnosti každého generála a důstojníka, zvyšovat jejich dovednost ve využívání spojovacích prostředků, automatizace a mechanizace, formalizované dokumentace a naučit rychle zpracovávat potřebné dokumenty. Kromě toho velitelsko-štábní cvičení, jako vyšší forma přípravy, pomáhají dosahovat

vyšší organizovanosti a sladěnosti v činnosti velení a štábu v celku, zdokonalovat metody práce velitele a orgánů velení, propracovávat nejdokonalejší metody plánování bojové činnosti, podrobněji projednat otázky součinnosti se štáby druhů ozbrojených sil a druhů vojsk.

Nejllepší možností ke zdokonalování sladěnosti v práci orgánů velení a ke zvyšování operativnosti v jejich činnosti skýtají velitelsko-štábní cvičení se značkovými vojsky a vojsková cvičení (taktická a operačně taktická), zvláště jsou-li dvoustranná, nebo s bojovou střelbou a bombardováním. Přitom je nutné, aby na kaž-

dém takovém cvičení byla vytvořena složitá a poučná situace, maximálně blízká bojové. Taková cvičení umožňují reálně hodnotit zdůvodněná přijatá rozhodnutí, čas doručení rozkazů, povelů a nařízení vykonavatelům, správnost pochopení bojového úkolu u podřízených orgánů velení a účinnost opatření ke zvýšení operativnosti a spolehlivosti velení vojskům.

Systematické nácviky k dosažení sladěnosti práce všech stupňů velení umožňují dosáhnout značného zkrácení času na splnění jednotlivých úkolů velení a nejvyšší operativnosti ve velení vojskům.